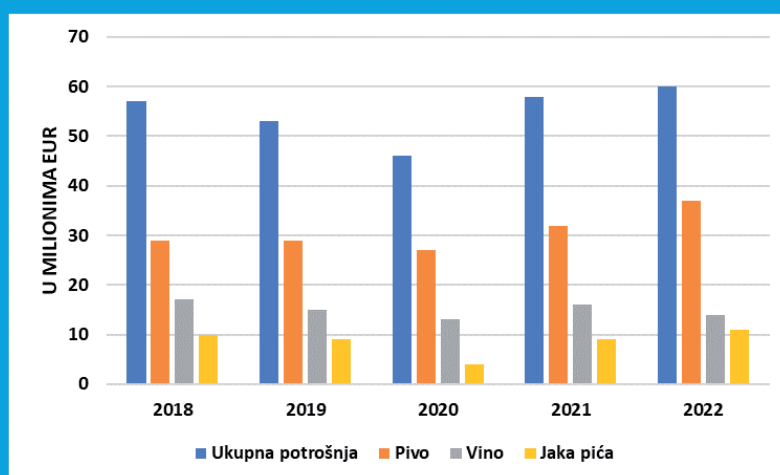

OSNOVNI PODACI

Potrošnja alkohola

- ▶ Tradicionalno, u Crnoj Gori, domaća proizvodnja alkohola je značajno zastupljena, a konzumiranje alkohola je društveno prihvaćeno. U potrošnji domaćinstva pivo se najviše konzumira, a potom slijede vino i jaka alkoholna pića.
- ▶ Potrošnja čistog alkohola u Crnoj Gori je veoma visoka - u prosjeku od 10,34L godišnje po osobi.

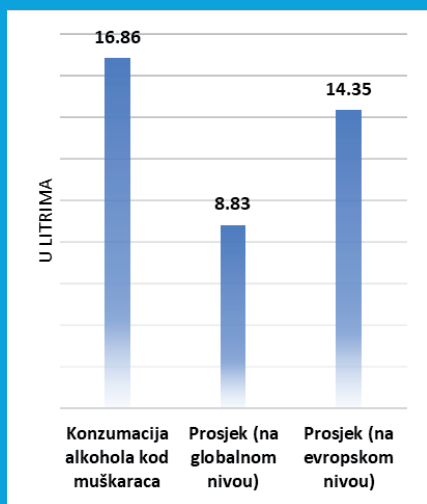
Grafik 1. Potrošnja alkohola prema vrsti pića

Izvor: kalkulacija na osnovu podataka Uprave prihoda i carina

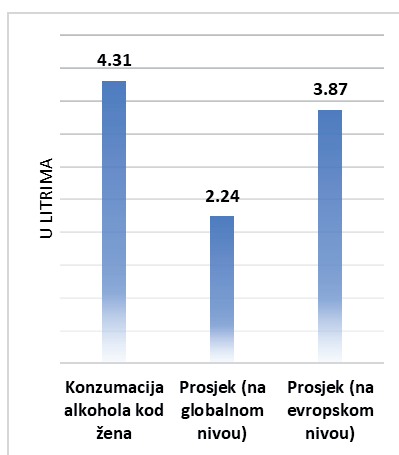
Grafik 2.

Godišnja procjena konzumacije alkohola kod muškaraca

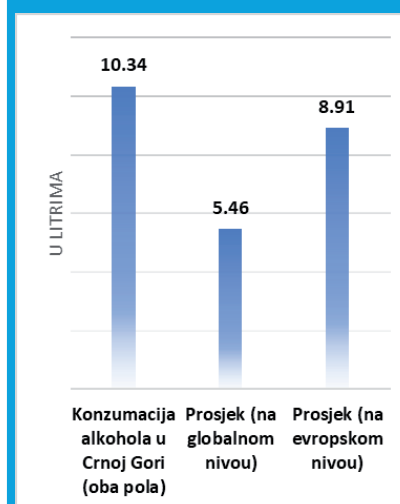
Grafik 3.

Godišnja procjena konzumacije alkohola kod žena

Grafik 4.

Godišnja procjena konzumacije alkohola za oba pola

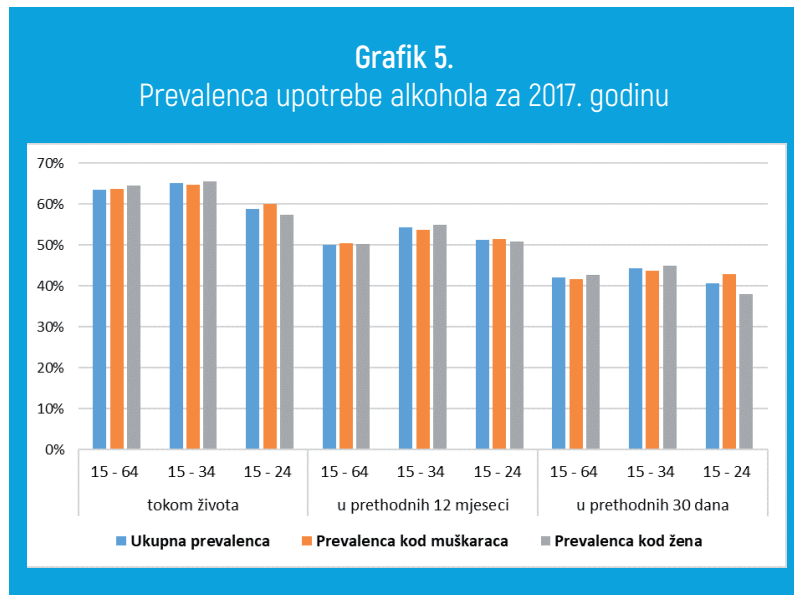

Izvor: Svjetska zdravstvena organizacija, SZO

PREVALENCIA

Prevalenca upotrebe alkohola u populaciji odraslih (15-64), mladih odraslih (15-34) i mladih (15-24) iznosi preko 50%. Prevalenca među mladima uzrasta 16 godina porasla je sa 56% u 2008. godini na 63% u 2019. godini. Veći rast je primijećen kod dječaka (14 procentnih poena) u odnosu na djevojčice (11 procentnih poena).

Izvor: Istraživanje o kvalitetu života, životnim stilovima i zdravstvenim rizicima stanovnika Crne Gore u 2017. godini, Institut za javno zdravlje Crne Gore, 2017

AKCIZNA POLITIKA

Regulativa Crne Gore je u skladu sa Direktivom EU.

Tabela 1. Pregled iznosa akciza (2023)

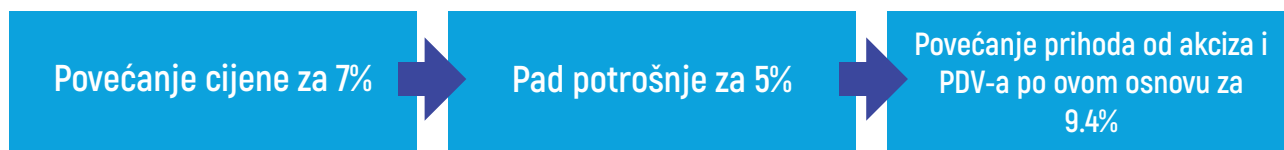
Alkoholna pića	AKCIZE po Hektolitr
Pivo	5,00 €
Mirno vino	0 €
Pjenušavo vino	35,00 €
Pjenušava fermentirana pića	25,00 €
Srednja alkoholna pića	100,00 €
Čisti alkohol	1250,00 €

- ▶ Crnu Goru karakteriše mješoviti sistem akciza na alkoholna pića.
- ▶ Akciza na žestoka pića i pivo se definiše na osnovu zapreminskog sadržaja čistog alkohola. Iznos akcize je usklađen sa minimalnim zahtjevima EU direktive, ali u poređenju sa pojedinim evropskim zemljama, porezi na alkoholna pića su niži.
- ▶ Neke od evropskih zemalja koje imaju više akcize na jaka alkoholna pića su: Slovenija, Mađarska, Poljska i dr.
- ▶ Akcize na pivo su među najnižim u regionu Zapadnog Balkana.

REZULTATI ISTRAŽIVANJA

- ▶ Brojna istraživanja pokazuju da se cjenovna elastičnost potrošnje alkoholnih pića kreće između -0,5 i -0,8, što pokazuje da cijena značajno utiče na pad potrošnje ovih proizvoda.
- ▶ Ovo potvrđuje i istraživanje Instituta za socio-ekonomske analize (ISEA) koje je sprovedeno na osnovu podataka Ankete o potrošnji domaćinstva (MONSTAT) u periodu od 2005-2015, 2017. i 2021. godine. Rezultati istraživanja su pokazali da bi povećanje cijene jakih alkoholnih pića za 10% dovelo do smanjenja tražnje za ovom vrstom pića za 8,84%. Istraživanje, takođe, ukazuje da povećanje dohotka može do određenog nivoa neutralisati ove pozitivne efekte povećanja cijena, tačnije ako dohodak poraste za 10%, jaka pića bi bila dostupnija i potrošnja bi se povećala za 3,89%.

Ako se pretpostavi povećanje akciza sa 12,5 na 15 eura po litru, došlo bi do:

Istraživanje je pokazalo da:

- ▶ U prosjeku, domaćinstva u sjevernoj regiji Crne Gore kupuju jeftinija jaka alkoholna pića, u odnosu na centralnu i južnu regiju.
- ▶ Kada su u pitanju izdaci za jaka alkoholna pića, najveći procenat ukupnog budžeta na potrošnju ovih proizvoda izdvajaju domaćinstva u sjevernoj regiji Crne Gore, zatim slijede domaćinstva centralne, pa južne regije.
- ▶ Jeftinija alkoholna pića kupuju brojnija domaćinstva i domaćinstva čiji su članovi nezaposleni.
- ▶ Procenat izdvajanja iz budžeta za jaka pića manji je kod domaćinstava sa višim nivoom prihoda. S druge strane, domaćinstva sa većim brojem članova, muškarca i osoba starijih od 15 godina izdvajaju više sredstava za jaka alkoholna pića.

PREPORUKE

- ▶ **Povećati poreske stope na alkohol**, sa fokusom na značajniji rast poreskog opterećenja kod jakih alkoholnih pića.
- ▶ **Podsticati uspostavljanje partnerstava na regionalnom nivou** u cilju usklađivanja akcizne politike i ostalih politika vezanih za kontrolu upotrebe alkohola.
- ▶ **Sprovesti istraživanje u cilju procjene količine alkohola proizvedenog od strane neregistrovanih proizvođača.**
- ▶ **Neophodno je kontinuirano praćenje upotrebe alkohola u Crnoj Gori.** S obzirom na to da je posljednje sveobuhvatno istraživanje sprovedeno 2017. godine, potrebno je ažurirati podatke kako bi se procijenila trenutna prevalenca upotrebe alkohola u Crnoj Gori. Na taj način, kreatorima politika se obezbjeđuje osnova za formulisanje efikasnih programa i politika u oblasti upotrebe alkohola.
- ▶ **Sprovesti istraživanje osjetljivosti promjene potrošnje alkohola u odnosu na promjenu cijene po dohodovnim grupama**, imajući u vidu da su domaćinstva s nižim dohotkom osjetljivija na promjene cijena, a da povećanje akciznih stopa može biti efektivno sredstvo za smanjenje potrošnje.
- ▶ **Kreirati i sprovesti kampanje u masovnim medijima** usmjerene na ukupnu populaciju, korišćenjem različitih kanala komunikacije. Glavni fokus bi bio na promjeni stava prema konzumiranju alkohola kao društveno prihvatljivom. Ohrabriti roditelje da igraju aktivnu ulogu u oblikovanju stavova svoje djece u kontekstu štetnosti upotrebe ovih proizvoda.
- ▶ **Vlada treba da, u svim svojim relevantnim institucijama uključenim u kreiranje politika kontrole alkohola, odredi referentno tijelo (fokalnu tačku) u cilju jačanja međusektorske i institucionalne saradnje.**

IZVORI:

- Alcohol, Total per Capita (15+) Consumption (in Litres of Pure Alcohol) [SDG Indicator 3.5.2]. pristupljeno 25 januara 2024. [https://www.who.int/data/gho/data/indicators/indicator-details/GHO/total-\(recordedunrecorded\)-alcohol-per-capita-\(15-\)-consumption](https://www.who.int/data/gho/data/indicators/indicator-details/GHO/total-(recordedunrecorded)-alcohol-per-capita-(15-)-consumption)
- ESPAD county summaries, pristupljeno 29 februara 2024, <http://www.espad.org/report/2.country-summaries>
- ESPAD Report 2019, pristupljeno 29 februara 2024 http://www.espad.org/sites/espad.org/files/2020.3878_EN_04.pdf
- Institut za javno zdravlje. 'Evropsko istraživanje o upotrebi duvana, alkohola i droga među srednjoškolicima'. <https://www.ijzcg.me/>, 2019. <https://www.ijzcg.me/>
- Institut za javno zdravlje Crne Gore, Istraživanje o kvalitetu života, životnim stilovima i zdravstvenim rizicima stanovnika Crne Gore u 2017. godini, 2017
- Zakon o akcizama, „Službeni list CG“, br. 002/18 od 10.01.2018, 004/18 od 26.01.2018, 013/18 od 28.02.2018, 025/19 od 30.01.2018. od 11.12.2019, 076/20 od 28.07.2020, 130/21 od 16.12.2021.
- Zakon o jakim alkoholnim picima, „Službeni list CG“, br. 3/2023 od 10.1.2023. godine, a stupio je na snagu 18.1.2023.
- Uprava prihoda i carina Crne Gore. pristupljeno 20 juna 2023. <https://eprijava.tax.gov.me/TaxisPortal>
- Vlada Crne Gore. 'Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede'. pristupljeno 20 juna 2023. <https://www.gov.me/en/mpsv>
- Vlada Crne Gore. 'Ministarstvo finansija'. pristupljeno 20 juna 2023. <https://www.gov.me/en/mif>
- Vlada Crne Gore. 'Ministarstvo zdravlja'. pristupljeno 25 juna 2023. <https://www.gov.me/en/mzd>

